

Slutrapportering av Geopraktisk

Utvecklingen av en digital jobbguide för nyanlända

Pontus Westrin

januari 2018

SGU-rapport 2018:01

Diarie-nr: 419-661/2017

Omslagsbild: Eyad vid borrhjellen.
Fotograf: Julio Gonzalez, SGU.

Författare: Pontus Westrin
Granskad av: Nelly Aroka, Karin Laurell Åkerblom
och Kaarina Ringstad
Ansvarig enhetschef: Erika Ingvald

Sveriges geologiska undersökning
Box 670, 751 28 Uppsala
tel: 018-17 90 00
fax: 018-17 92 10
e-post: sgu@sgu.se
www.sgu.se

FÖRORD

Geopraktisk – en jobbguide för nyanlända – är resultatet från ett pilotprojekt SGU genomförde under 2017. Projektet syftar till att skapa enklare vägar till jobb inom de branscher som arbetar praktiskt med geologi. Satsningen har finansierats av Tillväxtverket och SGU och bygger vidare på SGUs tidigare satsning Geologisk. Rapporten följer en mall från Tillväxtverket.

Under utvecklingen av Geopraktisk har SGU samverkat med olika intressenter genom en referensgrupp. SGU har även hållit en nära dialog med branschen under utvecklingen. SGU vill tacka medlemmarna i referensgruppen, Tillväxtverket, Geotec och andra som medverkat i utvecklingen av Geopraktisk för ett bra samarbete under årets gång. SGU vill även rikta ett stort tack till de personer som var med under testdagen, samt till Arbetsförmedlingen för arrangeringen. Projektgruppen har bestått av Nelly Aroka, Julio Gonzalez, Karin Laurell Åkerblom, Eyad Lolo, Kaarina Ringstad och Pontus Westrin.

Lena Söderberg
Generaldirektör

Pontus Westrin
Projektledare

INNEHÅLL

Förord	3
Sammanfattning.....	5
Abstract	5
Beskrivning av modellen.....	6
Syfte och målsättning	6
Samarbete och dialog	9
Utmaningar	10
Framgångar.....	10
Resultat.....	11
Nytta för fler.....	11
Mätbara resultat.....	11
Påverkan på SGU som organisation.....	12
Jämställdhet	12
Rekommendationer till regeringen, Tillväxtverket eller andra	13

SAMMANFATTNING

Detta är en slutrapport för pilotprojektet Geopraktisk. Geopraktisk är en jobbguide för nyanlända som syftar till att skapa enklare vägar till jobb inom praktiska yrken som kopplar till geologi. Guiden är tillgänglig kostnadsfritt på internet och inkluderar studie- och yrkesvägledning, frågor och svar, ordböcker för fackspråk samt kompetensstärkande övningar och test. Materialet följer riktlinjer inom SFI, Svenska för invandrare.

ABSTRACT

This is a final report for the pilot project Geopraktisk. Geopraktisk is a job guide for immigrants which aims to create shorter ways to employment in practical jobs related to geology. The guide is available on the internet for free, and includes study and career guidance, frequently asked questions, dictionaries for technical language as well as competence-enhancing exercises and tests. The material follows guidelines in SFI, Swedish for immigrants.

BESKRIVNING AV MODELLEN

Inom pilotprojektet GeoJobb har SGU utvecklat en informations- och utbildningsplattform under namnet ”Geopraktisk – en jobbguide för nyanlända”. Geopraktisk är en unik satsning som syftar till att skapa enklare vägar till jobb inom branscher som arbetar praktiskt med geologi, exempelvis borrentreprenörer, gruvarbetare och inom bergmaterialindustrin för målgruppen nyanlända. Under Geopraktisk finns flera hjälpmedel för att korta vägen till jobb:

- Intresseväckande information samt praktiska frågor och svar om yrken.
- Kompetensstärkande kunskapsövningar med syfte att skapa bättre förutsättningar att söka praktik, utbildning och jobb.
- Möjlighet att testa kunskaper inom yrkesteori och språk.
- Tydliga illustrationer och animationer som hjälper till att förstå hur yrken ser ut, hur olika maskiner fungerar etc.
- En filmserie där man får följa med på en resa genom Sverige för att träffa studenter och yrkesverksamma inom branscherna som berättar om sitt yrke. Berättaren är nyanländ från Syrien.
- En ordbok för branschspecifika termer på varje sida.

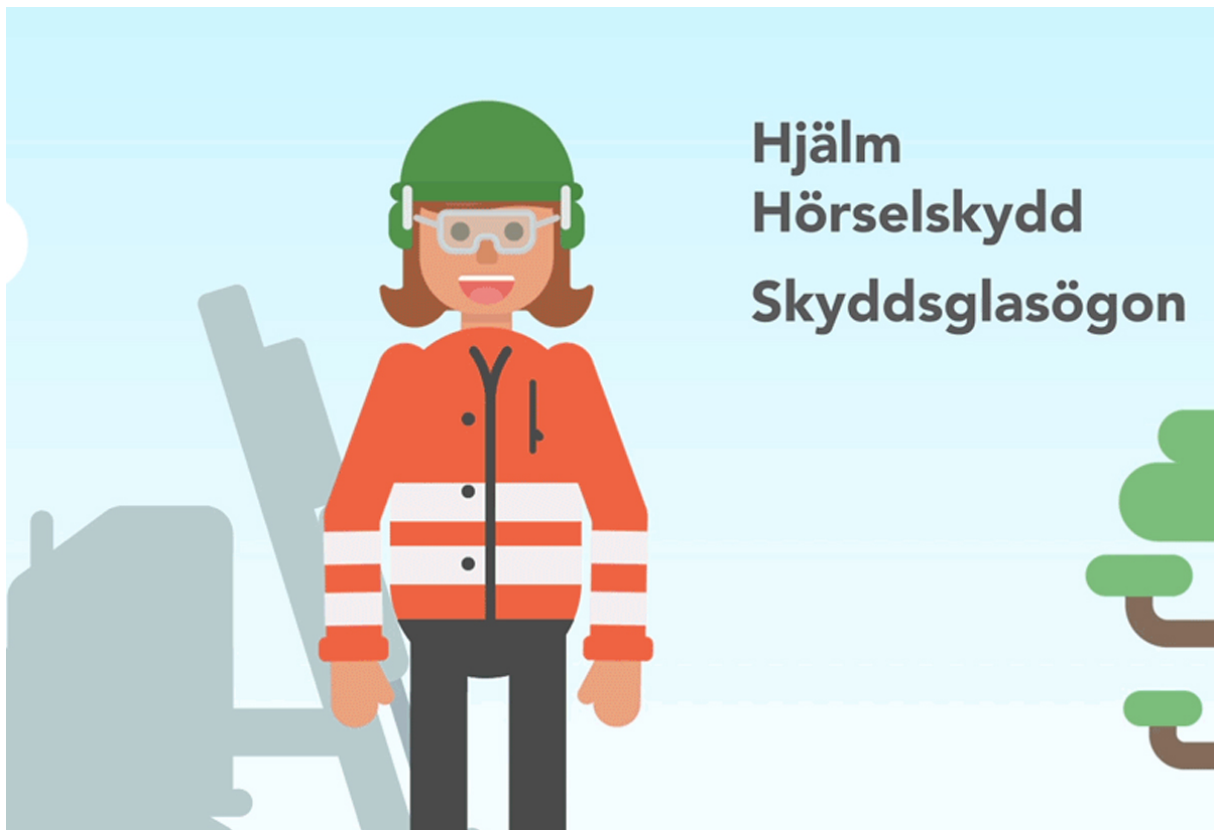
Geopraktisk är utformad efter näringslivets behov och kravspecifikationer. Innehållet följer riktlinjer inom SFI (svenska för invandrare) och är lämpad för elever inom SFI nivå C och D. Materialet kan användas flexibelt – av enskilda arbetssökande, av arbetsgivare i introduktionsutbildningar för nyanställda eller praktikanter, inom SFI eller SYV (studie- och yrkesvägledning). Geopraktisk går att nå via SGUs hemsida och är tillgänglig kostnadsfritt över hela landet (www.sgu.se/geopraktisk).

Geopraktisk är i huvudsak en modell för en digital plattform för att skapa enklare vägar till jobb. Pilotprojektet har avgränsats till att ta upp en bransch, borrhanschen, och projektet har fokuserat på att utveckla modellen i nära dialog med bransch, Arbetsförmedlingen och andra intressenter. Modellen är utformat för att kunna användas för fler branscher genom vidareutveckling.

SYFTE OCH MÅLSÄTTNING

Syftet med Geopraktisk är att skapa enklare vägar till jobb för nyanlända inom branscher som arbetar praktiskt med geologi, exempelvis borrentreprenörer, gruvarbetare och inom bergmaterialindustrin. I detta inledande pilotprojekt har SGU valt att fokusera på borrhanschen (se även punkt 4). Idag finns generellt ett lågt intresse för praktiska yrken och yrkesutbildningar inom ovannämnda branscher. Som exempel associeras gruvarbete bland annat med män som hackar i mörka bergrum i dålig arbetsmiljö, enligt en intervjustudie av Högskolan i Dalarna. Kunskapen om bland annat gruvbranschen präglas av media och av kända turistorter som Falu gruva och Sala silvergruva. Branschen själva vill lyfta andra sidor, exempelvis att man är med och bygger samhället, att det är ett högteknologiskt arbete med hög lön och mycket eget ansvar. Generellt kan man säga att kunskapen om branscher som jobbar praktiskt med geologi är bristande bland allmänheten. Samtidigt finns behov av personer som arbetar med dessa frågor på grund av ökad efterfrågan från branscherna som har stora pensionsavgångar. Detta har observerats av bland annat Arbetsförmedlingen och Geotec.

Idag är bostadsbristen en av de stora utmaningar Sverige står inför. Enligt Boverket finns det behov av 700 000 nya bostäder i Sverige fram till 2025, vilket innebär en byggtakt vi inte haft

Figur 1. På Geopraktisk finns flera animationer som illustrerar olika delar av yrket. Bilden ovan är en stillbild av en animation som visar skyddsutrustning för borrhingsarbete. Illustration: Bloody Honey.

sedan början av 1970-talet. Här behövs arbetskraft i alla led, från brytning av naturresurser till byggande. Produktionen av ballast, huvudkomponenten i infrastruktur, behöver öka med omkring 50 procent från dagens produktion för att täcka byggbehovet enligt SGU. Samtidigt finns personalbrist inom borrhanschen – som gör geotekniska undersökningar och grundläggande borrhning inför byggande.

Behovet av hållbar energi har gjort att borrhning av energibrunnar ökat markant enligt Geotec, och även här finns personalbrist. Ett ökat behov av metaller till infrastruktur, elbilar, grön energi och modern teknik betyder att gruvindustrin måste bli större, men även detta är en bransch med personalbrist, mycket på grund av stora pensionsavgångar enligt Arbetsförmedlingen.

Geopraktisk erbjuder något unikt – ett sätt att på egen hand ta del av information och kunskapsstärkande material på enklare svenska utan krav på handledning av arbetsförmedlare, SFI eller jobbcoacher. Genom Geopraktisk kan individer få svar på vanliga frågor – hur ser jobbet ut i Sverige, vilka krav finns, passar jobbet mig, vem kan jag vända mig till för att få praktik, vart finns utbildningar, hur kan jag på bästa sätt förbereda mig och hur ser vägen till jobb ut? Geopraktisk är dessutom kostnadsfri och kan enkelt nås via dator, surfplattor eller smartphones.

Förutom att svara på frågor om praktiska yrken så finns kompetensstärkande övningsmaterial på Geopraktisk. Materialet fokuserar på de mest grundläggande kunskaperna som behövs innan en person kommer till en arbetsplats, exempelvis baskunskaper i yrkestori, det vill säga vad olika maskiner gör och varför. Viktiga delar inom arbets säkerhet tas även upp, som skyddsutrustning och säkerhetsåtgärder i samband med olika maskiner och miljöer. Genom att ta del av övningarna och lära sig termer och fackspråk som används inom yrket skapas bättre förutsättning för att söka sig vidare till praktik, utbildning och jobb.

Geopraktisk

EN UTVECKLINGSSTUDIE

Figur 2. Geopraktisk: en utvecklingsstudie tar upp tips för vidareutveckling av Geopraktisk från ledande experter. Bilden är tagen från en animation från Geopraktisk. Illustration: Bloody Honey.

Geopraktisk producerades som ett pilotprojekt där fokus låg på innehåll och anpassning för nyanlända. Nära dialog har skett med flera intressenter, bland annat branschen och näringslivet, Arbetsförmedlingen, SFI, regionala kompetensplattformar, målgruppen samt olika myndigheter, privata aktörer och organisationer. Spridningen av Geopraktisk kommer initialt ske genom SGU och de intressenter som SGU medverkar med. Då projektet drivits under begränsad tid och budget har ingen aktiv marknadsföring skett, dock har satsningen skapat visst intresse i media.

Geopraktisk har bra förutsättningar att spridas och implementeras, mycket på grund av att plattformen är kostnadsfri och tillgänglig på nätet. En utmaning vid en eventuell fortsättning av projektet är dock att sprida verktyget effektivt till målgruppen nyanlända och potentiella användare inom branschen: SFI, kompetensplattformar, Arbetsförmedlingen samt privata rekryteringsföretag. Detta skulle kunna ske på olika vis, exempelvis större samarbeten, aktiv marknadsföring i media eller synlighet i olika sammanhang som mässor, arbetsmarknadsträffar eller föreläsningar men också via nyanländas egna kanaler som till exempel poddsändningar (radio och tv).

Inspiration till ytterligare utveckling, implementering och spridning har tagits fram i en utvecklingsstudie av konsult. I studien finns ett antal intervjuer med ledande experter inom området som bland annat tagit fram förslag till vidareutveckling av Geopraktisk. Studien tar upp lärdomar från andra projekt och ger konkreta förslag på arbetssätt och tekniska lösningar. Geopraktisk, Utvecklingsstudie finns som bilaga till denna rapport.

SAMARBETE OCH DIALOG

Under utvecklingen av Geopraktisk har SGU haft dialog med flera intressenter, både i större grupp och i bilaterala möten. Dessa har i huvudsak representerat branschen och näringslivet, Arbetsförmedlingen, SFI, regionala kompetensplattformar, målgruppen samt olika myndigheter, privata aktörer och organisationer. Vid projektets start bildades en intern styrgrupp samt en extern referensgrupp som stöd för projektet. Kontakter har även skett med andra aktörer, bland annat inom Tillväxtverkets projekt. Den interna styrgruppen bestod av:

- Lars Molde, avdelningschef verksamhetsstöd (Ordförande)
- Kaj Lax, avdelningschef mineralresurser
- Göran Risberg, avdelningschef mark och grundvatten
- Lars-Inge Larsson, avdelningschef samhällsplanering
- Christina Wallman, enhetschef HR
- Åse Wästberg, enhetschef kommunikation

Under projektets gång har styrgruppen träffats ett tre gånger för att diskutera projektets riktning, utmaningar och innehåll. Gruppen har fungerat som ett stöd för projektgruppen och samtidigt haft en vägledande funktion.

Referensgruppen bestod av representanter från:

- Arbetsförmedlingen
- Region Dalarna
- Tillväxtverket
- Geotec, branschföreningen för borrentreprenörer
- BEF, Bergsprängnings Entreprenörernas Förening
- SveMin, branschföreningen för gruvor, mineral och metallproducenter
- Industriarbetsgivarna, arbetsgivarorganisation för industrin
- Georange, samordnande intresseorganisation med utgångspunkt i Sveriges malm- och mineraltillgångar
- Hedemora Näringsliv, kommunalägt näringslivsbolag
- 2Tango, konsult aktiv inom integrationsfrågor

Referensgruppen har sammankallat två gånger, en gång vid projektets start i maj 2017 samt en gång mot slutet, i november 2017. Det initiala mötet i maj fungerade som ett inspirationsmöte, där gruppen diskuterade projektets syfte, var tyngden skulle ligga i materialet samt hur det skulle avgränsas. Mellan de två mötena arbetade projektgruppen med att utveckla Geopraktisk efter de tankar som kom upp. Under mötet i november fick referensgruppen se en tidig testversion av Geopraktisk samt själva gå in och prova, läsa och utvärdera. Referensgruppens breda kompetensområde har varit ett stort bidrag i projektet.

Under projektets gång har även SGU haft flera bilaterala möten med olika aktörer, framförallt med branschaktören Geotec som bidragit med värdefull kunskap till det branschspecifika materialet. SGU har även träffat näringslivsbolaget Hedemora Näringsliv samt HR-företaget Randstad för att diskutera vidareutveckling och samarbeten.

Under november 2017 bjöd SGU och Arbetsförmedlingen in en grupp nyanlända för att testa plattformen och komma med tankar och idéer. Deltagarna gav konstruktiv feedback om

Figur 3. I november 2017 bjöds en grupp nyanlända in för att testa Geopraktisk på sina telefoner, surfplattor eller datorer. Foto: Karin Laurell Åkerblom.

plattformens innehåll, språk, illustrationer och övningar. De gav även tips och idéer till hur projektgruppen kunde implementera ytterligare information. Överlag var de mycket positiva till jobbguiden och verktyget passar målgruppen.

UTMANINGAR

Den största utmaningen i utvecklingen av Geopraktisk har varit den begränsade tiden för uppdraget. Den begränsade tiden har gjort att projektet behövt avgränsa sig till att behandla endast en bransch: borrhandsbranschen. Trots tiden upplever SGU att projektet har förankrats tydligt mot viktiga intressenter, så som Arbetsförmedlingen och branschen, mycket på grund av nära dialog och samarbete under flera faser av utvecklingen av Geopraktisk. Ytterligare möten med målgruppen nyanlända hade dock varit önskvärt. Möten med målgruppen uppehölls till dess att det fanns något konkret att presentera, det vill säga mot slutet av projektet.

FRAMGÅNGAR

SGU upplever att samarbete och dialog var mycket viktigt för att genomföra detta projekt. Geopraktisk är ett resultat av en mängd kompetenser, flera vilka inte kommer från SGU själva utan som stöd från experter inom bland annat pedagogik, SFI och branschspecifika kunskaper. Dessa har dels kommit från referensgruppen till projektet, dels från upphandlade konsulter. SGUs erfarenhet av att driva projekt samt stora kontaktnät har bidragit till att projektet kunnat genomföras under den begränsade tiden.

De workshops som genomfördes med referensgrupp samt med en testgrupp bestående av målgruppen var mycket lyckade. Genom att samla intressenter och målgruppen och öppet diskutera under utvecklingens gång fanns möjlighet att ändra och addera information i plattformen utan större svårigheter. Ett tidigt mål var att utveckla plattformen efter näringslivets behov och kravspecifikationer, men även att fånga målgruppens intresse och göra materialet lättillgängligt i form av språk och innehåll. Balansgången mellan att producera material som är enkelt och intresseväckande men samtidigt också informationsrikt, och i vissa fall tekniskt komplicerat var avgörande för att materialet ska bli framgångsrikt. Resultaten kan ses som positiva utifrån dialog med målgrupp och intressenter. Samtidigt ser SGU ett behov av fler tester med målgruppen.

RESULTAT

Nytta för fler

Utifrån dialog med målgrupp och intressenter kan SGU konstatera att satsningen är unik i sitt slag och ger positiva gensvar. Det finns ett behov av att enkelt hitta information på egen hand för att själv finna genvägar till jobb, bland annat genom att själv lära sig branschspecifika kunskaper och språk. Genom att arbeta med frågor relaterade till yrket ökar intresset för att lära sig mer och potentiellt söka sig vidare till praktik och utbildning. Man får även en större förståelse för om branschen passar ens person eller inte. Branschen ser positivt till att fler nyanlända söker sig till yrket och välkomnar satsningen. Geopraktisk arbetar även för att bryta den traditionella synen på praktiska yrken vad gäller till exempel genus, och visa de som yrken där alla är välkomna oberoende av kön eller bakgrund.

Geopraktisk tar upp branscher som det finns låg kunskap om i samhället. Här råder ofta personalbrist, bland annat på grund av ökad efterfrågan av produkter, lågt intresse för utbildningar samt stora pensionsavgångar. Det finns ett behov av insatser för att undvika kompetensbrist inom flera praktiska yrken samt arbeta med insatser kring jämställdhet.

Mätbara resultat

Projektet har inte haft möjlighet att undersöka mätbara resultat ännu. Efter lansering av plattformen ämnar SGU analysera besökstatistik. Vid ett eventuellt uppskalningsprojekt bör mer omfattande tester med målgruppen göras. Öppna diskussioner har hållits under träffar med referensgrupp och testgrupp, där inga mätbara resultat går att redovisa.

Figur 4. Bilden visar förenklat hur en kärnborrningsrigg fungerar. Bilden är tagen från en animation från Geopraktisk. Illustration: Bloody Honey.

Påverkan på SGU som organisation

SGU har inte arbetat mot nyanlända på detta sätt tidigare, och projektet har bidragit med viktig kompetensutveckling hos myndigheten. SGU har dock erfarenhet av att arbeta med informations- och utbildningsmaterial för både skolvärlden och yrkesverksamma, vilket har varit värdefullt i arbetet. De kompetenser som krävts inom bland annat SFI och pedagogik har köpts in från konsulter, samtidigt som medarbetare på SGU lärt sig mycket av dessa. Inför framtida uppdrag finns större kompetens hos SGU tillgänglig vilket skulle göra projekt mindre beroende av konsulter.

SGU ser nyanlända som en viktig målgrupp för myndigheten att arbeta mot och ämnar utveckla verksamheten vidare på olika sätt.

JÄMSTÄLLDHET

En viktig del i utvecklingen av Geopraktisk var att kommunicera en rättvis bild av branschen, och branschens eget meddelande att detta är yrken där alla är välkomna, oavsett kön eller bakgrund. Under de informationssidor som finns på plattformen beskrivs bland annat tydligt att arbetet är fysiskt krävande, men inte begränsat till något speciellt kön på grund av det. I bilder och filmer har kvinnor lyfts för att ändra den traditionella synen.

Plattformen fick positiva reaktioner under diskussion med de kvinnor som var med från målgruppen på testworkshopen. Flera var intresserade av att veta mer, och tyckte arbetet såg

intressant ut. Ytterligare tips gavs för att göra informationen ännu bättre, bland annat fler frågor och svar till informationssidorna. Ytterligare tester bör genomföras för att bidra till nå längre.

SGU arbetar ständigt med jämställdhet, och kommer granska Geopraktisk löpande med avseende på detta inom ordinarie verksamhet.

REKOMMENDATIONER TILL REGERINGEN, TILLVÄXTVERKET ELLER ANDRA

Utvecklingen av projekt som detta tar tid, och behöver ta tid. Detta för att etablera kontakter och samarbeten vilket säkrar kvaliteten i innehållet. Projekttiden för projekt inom utlysningen var mycket kort, vilket är en utmaning för projektägare. En rekommendation till uppdragsgivare är att utlysa längre projekt, minst ett år.

Det är viktigt att vara tydlig om ytterligare medel kan delas ut för att arbeta vidare med projekt. Ju kortare tid som går mellan pilotprojekt och uppskalningsprojekt desto kortare är startsträckan och projekten blir mer kostnadseffektiva. Om det går för lång tid mellan projekten löper projektägare risk för att förlora kontakter och kompetens.

Gruppen ”nyanlända” är mycket heterogen, med olika fokusområden kan riktade satsningar göras, exempelvis mot nyanlända akademiker eller mot unga nyanlända utan utbildning.

Figur 5. Bild över en hammarborrning i olika lager av jord och berg. Bilden är tagen från en animation från Geopraktisk. Illustration: Bloody Honey.